

tega papirja narede se kakeršne k postavijo v kako posodo. Ta papir cvetlice imajo bolj ali manj rudečo barvo, čim bolj ali manj je zrak vlažen. Živo rudeča barva kaže dež, blede rudeča jako vlažno vreme, modro rudeča vlažno, sivkasto modra skoro suho, vijoličasta suho in modro popolnoma suho vreme.

Podgane in miši preženeš, ako nekaj časa močiš laške orehe v vodi nasičeni s pepeliko, potem jih poprasiš, da se popolnoma posuše. Tako pripravljeni orehi so za miši in podgane jako hud strup. Jedo jih pa z veliko požrešnostjo.

Poučni in zabavni del.

Balkanska mesta.

Sofija ali Sredec.

(Konec.)

Pred koncem stare bolgarske zgodovine sta se za krono Sofije prepirala bolgarska carja brata Sracimir iz Vidina in Šisman iz Sofije. Naposled je zmagal poslednji ali leta 1382. so mu mesto vzeli Turki. Sprva je mesto pod turško vlado cvetelo, le mestni zidovi so se podrli. Prebivalstvo jo ostalo bolgarsko. Leta 1443. so pa Sofijo, ki je bila še vedno bogato mesto s slovečimi toplicami, razdejale čete ogerskega in poljskega kralja Vladislava III. in je požgale.

Pod turško vlado je v Sofiji imel svoj sedež rumelijski beglerbeg, generalni guverner vsega polotoka izvemši Bosno, Hercegovino in Moreo. Po velikosti je mesto narasčalo, po lepoti pa ne več. Bilo je obširno mesto z majhnimi hišicami, mnogimi vrtni, kopelji in posebno mnogoštevilnimi mošejami in minareti. Bilo je baje 10 večjih in nad sto manjših mošej. Sedaj se vidijo od večjih mošej še tri, pa od teh se rabi v prvotne namene še samo jedna „Banja-baši-džamisi“ poleg toplic. Tudi še pod turško vlado bile so v Sofiji velike prodajalnice. Ostanki teh prodajalnic se vidijo še dandanes.

V 16. stoletju je bila Bolgarija še bogatejša dežela kakor Bosna in Srbija in je tudi Sofija še cvetela. To se pa da s tem pojasniti, ker je Bolgarija bila oddaljena od tedanjih bojišč. Ljudje so bili pobožni, gostoljubni in imoviti in to tudi kristjanje. Nrodna noša je bila tedaj še občna. V Sofiji sta bili dve popovski šoli, iz katerih je prihajala večina bolgarskih svečenikov.

Ko se je odpravila samostojna bolgarska cerkev je sofijska škofija bila podrejena carigrajskemu patrijarhu. Po padu srbske države je metropolit Silvanij prinesel v Sofijo truplo srbskega kralja Štefana Uroša II. Truplo počiva še sedaj v Sofiji in se jako časti. V 16. stoletju sta v Sofiji za kristjansko vero umrli dva rokodelca, ki se sedaj častita kot svetnika. Branila sta se vzprejeti mohamedanstvo in sta bila zaradi tega usmrtena. Prvi „sveti Jurij“ je bil zlatarski pomočnik iz Kratova v Makedoniji, drugi „sofijski Nikolaj“ pa epirski čevljar doma iz Janine. Življenje teh dveh svetnikov so obširno popisali tedanji bolgarski duhovniki.

Od tega časa je kristijanski živelj vedno bolj pojemal v Sofiji in mesto je dobivalo vedno bolj turški obraz.

stoletja so posebno Dobrovniško, frentinske in beneške robce, svilneno blago, baržun in drugo italijansko blago so vvažali v Sofijo, izvažali pa od tod največ kože, kožuhovino in volno. Dobrovniški strojarji so v Sofiji imeli svojo naselbino. Bilo jih je vedno kakih 100 in imeli so svojega katoliškega duhovnika, frančiškana, ki jim jo maševal. Koncem sedemnajstega stoletja je popolnoma izginila ta naselbina.

V novejšem času je pa Sofija vedno bolj propadala. Trgovina je dobila druga pota in vse živahno življenje v Sofiji je ponehalo.

Mesto so pa zadele razne nesreče. Leta 1816. je velik požar uničil poslopje beglerbega, kateri urad se je je potem kmalu odpravil. Sedaj že ni več niti poslopja niti mošeje beglerbegove. Dvakrat je v prvi polovici tega stoletja v Sofiji razsajala kuga in pobrala mnogo ljudij. Potres 1818. leta je podrli mnogo hiš in mošej. Odprl se je bil tudi nov gorek vir, ki je pa kmalu zopet usahnil. Potres 1858. leta je podrli mnogo minaretov. V vojni 1829. leta so bili Rusi za nekaj časa poseli Sofijo. Leta 1832. je napal mesto Alibey iz Trna in s svojimi ljudmi tri dni ropal mesto. Sofijski Turki so ga naposled pognali iz mesta in mu odvzeli ves plen. Vpljenjene stvari bile so tri dni razobešene v mestu, da je mogel vsakdo vzeti svoje. Za mesto ni nikdo več skrbel. Mestni tlak je bil vedno slabši in po glavnih ulicah je bilo polno blata.

V petem desetletju so se začeli kristjani nekoliko gibati. Osnovali so svojo šolo, ki je pa bila grška v višjih razredih. Ko se je začela borba za samostojno bolgarsko cerkev, se je tudi Sofija odtrgala od grškega patriarhata. Leta 1873. so začeli delati Turki železnico, ki bi zvezala Sofijo s trakiško železnico. To delo se je pa ustavilo, ko so se začele vstaje na Balkanu in je Turčija imela polno družega dela. Prišla je vstaja v Hercegovini in Bosni, ki se je razširila tudi po drugem Balkanu, Srbi in Črnogorci so začeli vojno, naposled pa Rusija pošlje svoje hrabre čete na Balkan, da osvobodijo narod bolgarski. Po mnogih hudih bojih so Rusi naposled prestopili Balkan in v začetku 1878. leta so ruske čete prišle v Sofijo. Kmalu potem je bil konec bojev in Rusi naredili so Sofijo za glavno mesto Bolgarije in ji tako dali priložnost novemu razvoju. Mnogo je prestalo mesto pod turško vlado. Propalo je popolnoma, zato mu pa želimo, da se sedaj lepo razcvete in se še dolgo od tod razširja omika po vsej Bolgariji.

Poučni in zabavni drobiž.

«Hundert Jahre Arbeit. Bericht über die allgemeine Landesausstellung in Prag, 1891 zu Jubileumsfeier der Gewerbeausstellung des Jahres 1891» imenuje se literarno delo, ki je sedaj začelo pod protektoratom cesarja Franca Josipa I. izhajati. To delo je velike važnosti za zgodovino umetnosti in obrtnije v poslednjih sto letih na Češkem. Delo krasijo jako lepe podobe. Izide v 15 snopičih po 1 gld.

Bogato vseučilišče. Čikaškemu vseučilišču je nedavno znan bogatin Rekfeller podaril 5 milijonov frankov; a on je že poprej bil temu zavodu podaril 13 milijonov frankov. Vsega premoženja ima sedaj to vseučilišče 35 milijonov frankov.

Zveza proti jetiki. V Franciji se je osnovala zveza, katera ima namen mej narodom razširjati poduk o jetiki, kaj prouzročuje to bolezen, in kako se jo je mogoče ogibati.

Verešagin. Slavni ruski slikar Verešagin, ki je znan po svojih slikah o bojih pri Plevni, je naslikah več slik izza bivanja Francozov v Moskvi 1812. leta.

Razstavi bodeta drugo leto v Bruselji in Antwerpenu v Belgiji. V Bruselju bode umetninska in industrijska, v Antwerpenu pa pomorska in trgovska razstava. Obe mesti bodo zvezali z električno železnico. V dvajsetih minutah bode vlak prešel 44 kilometrov dolgo daljavo mej temi mesti. Vmes na tej železnici ne bode nobene postaje.

Novice.

Državni zbor.

V seji poslanske zbornice dne 6. marcija t. l. nadaljevala se je razprava o proračunu trgovskega ministerstva. Trgovinski minister marki Bacquehem odgovarja pri točki „pošte in brzajavi“ na razne interpelacije in želje poslancev. Opustitev pobiranja dostavnine na deželi bi vlado oškodovala za 800.000 gld. Glede poštних uradnikov minister pravi, da se je nekaj v njih zboljšanje stanja že zgodilo, da se bode pa v prihodnje še več. Minister naznanja, da vlada namerava napraviti telefonsko zvezo mej Dalmacijo in Trstom ter mej Dunajem in Berolinom. Glede jezikovne ravnopravnosti pravi minister, da vlada isto po možnosti varuje. Posl. dr. Pattai je odločno za to, da bi se poštne hranilnice bavile s finančnimi operacijami, kar bi bilo v korist ljudstvu. Baukom, ki ljudi odirajo, naj bi se konverzijski posli odvzeli. Posl. Roser je za zboljšanje stanja poštним uradnikom, in za to, da se telegrafistinjam da penzija. Posl. Pelz je za preuredbo poštних znamk. Govorili so še posl. Riegler, Kraus, dr. Russ in Morsey, na kar se razpravljane proračunske točke vsprejmo. — Pričela se je na to razprava o državnih železnicah in o železniških zgradbah sploh. Posl. dr. Russ očita vladi, da premalo skrbi za zgrajenje novih in za poddržavljenje še obstalnih železnic. Avstrija bi morala na leto zgraditi vsaj 500 kilometrov novih prog. Govorili so še posl. Stöhr, Morsey in Kaftan v skoro enakem smislu.

V seji dne 7. marcija se debata o železnicah nadaljuje. Dr. Keil in dr. Schorn priporočata vladi zgradbo turistične železnice, ki bi vezala Trst s sredino Evrope, kajti le tako zamogel bi Trst konkurirati s severnimi lukami. Trgovinski minister marki Bacquehem odgovarja raznim govornikom in našteva železnice, za katere se vlada trudi, da bi se njih zgraditev končno obistinila. Mej drugimi zgradili se bosta najprvo železnica skozi Ziljsko dolino na Koroškem in ona Rouki-Červinjan na Goriškem. Tudi podpira vlada deželni odbor štajarski pri nameravani zgradbi železnice iz Wolfsberga v Spodnji Dravberg in iz Velenja in Braslovč do kamniške lokalne železnice. Konečno minister pravi, da so državni organi preteklo leto mej drugimi delali tudi načrte za železnico iz Celovca čez Ljubelj v Kranj, iz Loke v Divačo, iz Spleta v Sinj in iz Postojine v Gorico. Posl. dr. Gessmann napada južno železnico, češ, da je slabo delana, slabo oskrbovana, da bi jo morala država sekvestrirati in da so tarifi na nji neznosni. Govorila sta še posl. Svoboda in Rihter. Posl. Klun priporoča vladi zgradbo železnice iz Celovca čez Ljubelj v Kranj in iz Loke skozi Poljansko dolino preko Idrije v Divačo. Govornik priporoča železničnim upravam jezikovno rav-

nopravnost, ki se na Slovenskem še vedno ne spoštuje. Konečno govornik zagovarja južno železnico proti napadom Gessmannovim, češ, da je ta železnica v dobrem stanu in tudi njena uprava dobra. Govoril je še posl. Kaizl in vladni zastopnik Wittek, ki je zavračal Gessmanna.

V seji dne 8. marcija toži posl. Neuber, da je obratni reglement za državne železnice okorno sestavljen, dokazuje to s fakti in nasvetuje resolucijo za premembo. Posl. grof Wurmbrand se bavi z zgradbami železnic in pravi, da bi se v tem oziru moral napraviti nekaki zistem, po katerem bi država in dežele skupno gradile železnice. Predsednik drž. železnic Bilinski pravi, da večja decentralizacija železnic, kot je sedaj ni mogoča. Tarifi so se morali zvišati zato, ker so v proračun ustavljene razne nove investicije. Posl. dr. Steinwender se je potezal za turistično železnico. Posl. Binkini toži o zaniknih železniških razmerah v Dalmaciji in zahteva, da se že skoro zgradi proga Knin-Nov. Posl. Reiner je za progo iz Celovca čez Ljubelj v Kranj in Loke v Divačo. Govorili so še posl. dr. Fanderlik, Bazzanella, Oberndorfer, Popper in Riegler.

V seji dne 9. marcija se glavni govornik „proti“ odločno poteza za to, da prevzame država vse železnice. Govornik se čudi, da je posl. Klun zagovarjal južno železnico, o kateri je vendar znano, da nima vsega v najlepšem redu in še to, kar je, je zasluga vlade. Glavni govornik „za“ se na dolgo bavi z železničnimi zadevami. Posl. dr. Gessmann zavrača posl. Kluna. On je glede južne železnice navel samo fakta, katere je izvedel od visokih ljudi. Govornik navede dva slučaja, ki kažeta, da obrat na južni železnici res ni tako izvrsten in odločno zavrača posl. Kluna, ki je trdil, da je on hotel upravo južne železnice le sumničiti. V vsem je pa govorniku znano, zakaj se je Klun potegnil za južno železnico, vežejo ga namreč ž njo osobne razmere, z ozirom na katere bi bil moral pa bolj rezervirano govoriti. Posl. Klun stvarno popravlja predgovornika in pravi, da bi se sramoval vzprejemati informacije od takih ljudi, kakor Gessmann. Ko je govoril še poročevalec posl. dr. Russ in priporočal vladi železnico iz Celovca čez Ljubelj v Kranj, se je na to obravnavana proračunska točka vzprejela in pričela razprava o proračunu poljedelskega ministerstva. Posl. Posch očita poljedelskemu ministerstvu, da deluje kar naravnost zoper kmetijske interese. Posl. Ciani toži o nasledkih vinske klavzule, ki so zadeli vinogradnike po južnem Tirolskem. Posl. Tekly meni, da poljedelskega ministerstva sploh treba ni, ker kmetijske zadeve spadajo pred deželne zbore.

V seji dne 10. marcija nadaljevala se je debata o proračunu poljedelskega ministerstva. Posl. dr. Kokoschineng očita vladi, da se premalo briga za vinorejo. Posl. Kaltenegger toži o propadanju kmetijskih posestev. Glede nediplomiranih živinozdravnikov, to je praktičnih živinozdravnikov, kakoršni so po navadi kovači, govornik vladi priporoča, da teh ne preganja, ker so res večji zdravljenja in je z ozirom na veliko oddaljenost diplomiranih živinozdravnikov njihova pomoč tudi potrebna. Govornik svojo trditev utemelji s posebnim zanimivim slučajem. Posl. dr. Dvořák, toži, da mej tem, ko se zbornica po nepotrebnem prička o političnih stvareh, propada kmetijstvo, ker ni časa, da bi se v blagostanje tega storili potrebni koraki. Govornik kaže na slabe posledice trgovinskih pogodb, ki se bode za poljedelce še zelo shujšale vsled rusko-nemških trgovinskih pogodb, ki se imajo v kratkem skleniti. Konečno govornik prav toplo želi, da bi nepotrebnih prepričeval glede jezikovne ravnopravnosti prejenjali in se dalo vsakemu narodu svoje ter da bi se pričela že enkrat resna posvetovanja v rešitev poginjavajočega poljedelstva. Posl. Křepek dokazuje, da je kmet veliko preobložen z davki. Govorili so še posl. Dötz, Rolsberg, Peschka, Helcelet in Garnbacht, ki so vsi vladi priporočali, da naj bolj skrbi za kmeta. Posl. dr. Pattai govori v smislu posl. Kalteneggerja,